

Гро хід виконання в сфері освіти Броварської міської територіальної громади «Програми розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя в Київській області на 2023-2025 роки»

Слайд 1 Мова – це важливий носій цінностей, знань, які передаються від покоління до покоління. Про це виразно сказала відома українська поетеса Ліна Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

У ці важкі часи українцям, як ніколи, важливо: пам'ятати хто вони, звідки родом, де їх коріння; знати свою мову, любити її, берегти, цінувати, збагачувати; підтримувати один одного та єднатися заради світлого майбутнього.

Слайд 2 Рішенням Київської обласної ради від 21 березня 2023 року № 533-16-VIII затверджено Програму розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя у Київській області на 2023 – 2025 роки (далі – Програма).

Слайд 3 Програма розроблена відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», Указу Президента України від 31 травня 2018 року № 161/2010 №156/2018 «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України», розпоряджень Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 року № 596-р «Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова успішна держава» від 19 травня 2021 року № 474-р тощо. Та з урахуванням рекомендацій Уповноваженого із захисту державної мови та Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України.

Чи не найбільша роль в реалізації завдань, визначених Законом, належить системі освіти. Статтею 6 Закону встановлено, що кожний громадянин України зобов'язаний володіти державною мовою. Держава забезпечує кожному громадянину України можливості для опанування державної мови через систему закладів дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, освіти дорослих, а також через підтримку неформальної та інформальної освіти, спрямованої на вивчення державної мови.

Слайд 4 Яким чином реалізовується дана програма в закладах освіти нашої громади

Проведення заходів: фестивалів, конкурсів, концертних програм, акцій, реалізації проєктів, спрямованих на підтримку і популяризацію української мови, підвищення престижу її використання в тому числі заходів, присвячених Дню української писемності та мови, Міжнародному дню рідної мови

Наприклад виховні заходи: «До мови доторкнемось серцем!» флешмоб «Мова – наша зброя»; акція «Рідковживані фразеологізми»; мовний КВІЗ «МовиМО», «Немає переводу добрим звичаям народу», інтерактивне дійство «Українська Попелюшка, або бал-маскарад Королеви Мови», квіз «З рідним словом міцніше країна», брейн-ринг «Казкова українська мова», «Цікаві факти про українську мову», створення лепбуків «У дзеркалі слова», вікторина «Український мовограй», інтелектуальна гра «Озброєні мовою», вікторина «Україна – барвіста країна», конкурси проєктів «Українська мова - мова калинова», «Мово українська, гордосте моя!», бесіди «Українська мова – державна», «Походження синонімів слова говорити», «Цікаві факти про українську мову», «Позбавляємось русизмів», розважальна гра для вдосконалення мови «Скажи, Паляниця»

Слайд 5. Ще одним із пунктів виконання програми є Проведення заходів національно-патріотичного спрямування, в тому числі приурочених до державних свят, ювілеїв, видатних подій загальнодержавного та регіонального рівня, присвячених вшануванню видатних осіб українського державотворення, борців за незалежність України. До таких заходів можна віднести, гра-вікторина «Єдина країна – єдиний народ», конкурс читців віршів «Мови рідної скарби», підготовка проєктів та презентацій про життя і творчість Ліни Костенко (учні 10-11 класів), стилізована вистава «Кайдашева сім'я», концертна програма «Традиції в серці, Україна в душі!», виховні заходи Дня Гідності і свободи: «Україна - країна нескорених», «Народжені, щоб бути вільними», «Україна в наших серцях» літературно-музична композиція «У віках нескорена!»,

«Вистояли на Майдані – Переможемо у війні!», конкурси-змагання «Козацькому роду нема переводу», «Ми - нащадки козаків», До Дня вишиванки: екскурсія «Стежками українського народу», виховні заходи «Магічний код нації: українська вишиванка», «Вишиванка, моя вишиванка», «Сорочку мати вишила мені...», «Чарівна краса та символізм української вишиванки», заходи до Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України, проведення у ліцеях класів першого уроку присвяченого захисникам України: «З відданістю Україні в серці», «В єдності наша сила», Про Україну без перебільшень. Чим відома Україна на увесь світ», «Об'єднані серця. Україна - наш спільний дім», що я знаю про державні символи.

Слайд 6. Що ж до Мотивування учнівської та студентської молоді до вивчення, навчання та спілкування українською мовою, то молодь нашої громади є активними у часниках багатьох конкурсів, змагань україномовного спрямування так наприклад у Всеукраїнській українознавчій грі «Соняшник», онлайн-олімпіадах з української мови, Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика, Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка Всеукраїнському конкурсі «Об'єднаймося ж, брати мої!», у творчо-пошуковій та науково-дослідницькій роботі «Героїка сьогодення», обласному фестивалю читців «Літературна вітальня на Київщині» від ЦТДЮК, в роботі МАН тощо.

Слайд 7 Що ж до Забезпечення проведення культурно-просвітницьких заходів (проектів, акцій, фестивалів, виставкових, ярмаркових зустрічей із відомими поетами та письменниками, Днів української книги та інших заходів), спрямованих на популяризацію книги та читання серед дітей та молоді це Участь у Всеукраїнській інформаційно-просвітницькій тематичній акції «Національний тиждень читання» книжкова виставка «Подорож у магічний світ книги», презентація книги «Твоя улюблена книга», бібліотечні уроки «Хліб годує тіло, а книга – розум», «Книгу читай – цікаве пізнавай», вікторина «У казковій країні», проєкт-вікторина «Бібліотека – для душі аптека», челендж «Люблю читати українською», екскурсії до Броварської дитячої міської бібліотеки, Участь у виставці плакатів і проєктів про книги та читання «Книжкова країна» в Національному комплексі «Експоцентр України» (на ВДНГ) в рамках фестивалю «Книжкова країна», постійно діючі книжково-демонстраційні тематичні виставки «Мужність і відвага крізь віки», «З рідним словом міцніше держава!», «Грамотність розширює особисті межі», «Твори Василя Сухомлинського для дітей і про дітей», благодійна акція «Книги для Херсонщини» (відновлення бібліотеки у населеному пункті Посад-Покровському),

Важливим напрямом є Забезпечення поповнення бібліотечних фондів шкільних бібліотек кращими зразками сучасної української літератури, словниками, періодичними виданнями. у закладах освіти постійно проходять благодійна акція «Подаруй бібліотеці книгу», збір макулатури «Російській книзі не місце в Україні» тощо, але ці заходи не в повній мірі перекривають потребу закладів освіти в сучасній україномовній дитячій літературі.

Слайд 8 Забезпечення в рамках підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчальних занять, методологічних тренінгів, майстер-класів, педагогічних студій з питань викладання української мови як державної та з викладання навчальних предметів українською мовою та Впровадження в освітній процес різноманітних форм проведення заходів україномовного спрямування (конференції, тренінги, майстер-класи, вебінари, форуми тощо)

За ініціативи вчителя української мови та літератури, зарубіжної літератури Броварського ліцею №1 Вечканової Галини Олександрівни проведено:

- 10 жовтня 2023 року творчий вечір «Добрий вечір! Ми з України!»;
- 23 жовтня 2023 року літературно-музичний вечір «Осінній релакс»;
- 27 лютого 2024 року літературна вітальня «Мелодія слова».

Слайд 9 Сьогодні ми йдемо шляхом відродження, і нам є про що поговорити й посперечатися, є чим насолодитися й над чим поіронізувати чи посміятися, чого навчитися й про що дізнатися, з ким познайомитися й поспілкуватися. Цікавість до читання, уміння володіти словом, можливість створювати цікаві образи – це той інструментарій, який мають використовувати всі, особливо педагоги, адже це люди, які покликані володіти мистецтвом комунікації досконало. Тому у 2023 році було започатковано проєкт «Літературна кав'ярня «Митці слова».

У рамках реалізації даного проєкту проведено такі засідання з теми **«А слово на дотик таке молоде»**, гості **Надія Кольцова, Ольга Довгоп'ят (Колінченко)**, : **«Творчість має два крила»**, запрошені гості Катерина Мішук, та Іван Донич, **«Весняний захабурник»**, запрошена гостя – Валентина Захабура, а також відбулися зустрічі-презентації книг Світлани Вертоли **«Юна. Війна»** та Віталіни Макарик **«Кеди в небі»**

Важливою складовою підвищення професійної майстерності учителів української мови та літератури є робота професійної спільноти

Слайд 10 З метою підвищення професійної майстерності учителів словесності проведено 6 засідань практикум **«Використання інноваційних комп'ютерних технологій у професійній діяльності вчителя-філолога»**, вебінар **«Сертифікація – шлях професійного зростання вчителя»**, майстерка **«Методичні аспекти використання елементів музейної педагогіки на уроках словесності»** серпнева конференція **«Освіта під час війни»**, круглий стіл **«Реалізуємо разом: фахове вдосконалення вчителя в умовах упровадження НУШ»** та колоквіум **«Перезавантаження. Підсумки навчального року, нові ідеї на наступний рік»**

З метою обміну досвідом роботи в закладах освіти Броварської МТГ відбулися: майстер-клас у Княжицькому ліцеї **«Інноваційні технології на уроках літератури»**; семінари в Броварському ліцеї № 5 ім. Василя Стуса **«Проектна діяльність ліцеїстів на уроках словесності за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»**; у Броварському ліцеї № 10 **«Творча майстерня учителів суспільно-гуманітарних дисциплін»**; в Броварському ліцеї № 1 **«Креативні методи навчання: гейміфікація освітнього процесу»**; нетворкінг для керівників професійних спільнот у Броварському ліцеї № 3 **«Сучасні освітні технології в Новій українській школі»**; освітній квест в Требухівському ліцеї **«Реалізація інтегрованого підходу на уроках словесності – основа формування ключових компетентностей сучасного учня»**.

У вересні цього року відбувся виїзний семінар-практикум (екскурсія) **«Народні традиції та культура харчування українців»**

Слайд 11 Щорічно на базі закладів освіти Київської області працюють педагогічні студії та майстер-класи. Одна із обласних педагогічних студій для учителів української мови та літератури, зарубіжної літератури з теми **«Методика організації та проведення учнівського наукового дослідження»** працювала на базі Броварського ліцею № 1 під керівництвом учителя Галини Олександрівни Вечканової.

Слайд 12. Усі ми маємо добре знати правила та норми сучасної ділової мови. для педагогічних працівників закладів освіти громади проведено онлайн-зустрічі із викладачем Галиною Гримашевич, кандидатом філологічних наук, доцентом, завідувачкою кафедри української мови та методики її навчання ЖДУ імені Івана Франка **«Культурномовні аспекти ділової комунікації»** та **«Новий український правопис в дії?»** та проведено семінар-практикум для працівників Управління освіти і науки та Центру професійного розвитку педагогічних працівників **«Українське ділове мовлення: особливості офіційно-ділового стилю спілкування»**.

Приємно відзначити, що представники нашої громади 27 жовтня 2023 року взяли участь у форумі **«Українська — мова перемоги»** від Всеукраїнського руху «Єдині».

Слайд 13 Ще одним із напрямків програми є Створення та забезпечення функціонування мережі курсів з вивчення української мови для різних категорій осіб, в тому числі внутрішньо переміщених осіб

в межах підписаного Меморандуму про співпрацю між ГО «Українська гуманітарна платформа» та Броварською міською територіальною громадою реалізовується проєкту «Єдині» 07 жовтня розпочав роботу ювілейний, 30-ий, курс. Дуже приємно, що все більше мешканців нашого міста виявляють бажання бути учасниками цих зібрань і за рідну мову обирають українську. До цього часу розмовні клуби працювати на двох локаціях – КП «ТепЛиця» (перемістився у міську бібліотеку для дорослих) та у модульному містечку для ВПО. У жовтні розпочав роботу такий клуб на третій локації – у Броварській публічній бібліотеці.

Слайд 14 варто пам'ятати і про Забезпечення додаткових можливостей для опанування української мови шляхом створення в закладах освіти розмовних клубів, гуртків, клубів за інтересами, інших проєктів з вивчення української мови. На базі закладів освіти функціонують гуртки. Але якщо порівнювати зсорок то у минулому н.р. такі гуртки працювали у 6 ліцеях, а у цьому лише у 3 , сподіваюся, що у наступному навчальному році їх буде більше

Діючий гурток «Юний науковець» з метою поглиблення знань з української мови та літератури Броварський ліцей № 1

Постійно діючий гурток «Ліра» Броварський ліцей № 2

Діючий театральний гурток «Балаган» Броварський ліцей № 3

Діючий гурток «Бібліотечна справа» Броварський ліцей № 9

Діючі гуртки «Культура мовлення», «Дивослово» Броварський ліцей № 11

Постійно діючий гурток «Дивослово» Броварський ліцей № 2

Діючий гурток «Бібліотечна справа» Броварський ліцей № 9

Діючі гуртки «Мовний дивограй» та «Мовний практикум: український правопис» ліцей № 11

Слайд 15 Положеннями статті 21 Закону визначено вимоги щодо обов'язкового застосування державної мови в освітньому процесі, встановлено гарантоване державою право громадян України на здобуття формальної освіти на всіх рівнях, а також позашкільної та післядипломної освіти державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Системна інформаційно-роз'яснювальна робота щодо вимог мовного законодавства - один з найпотужніших чинників формування соціальної відповідальності громадян, що сприяє виявленню порушень у зв'язку із підвищенням обізнаності громадян щодо своїх прав та запобігає їх виникненню, оскільки інформує про обов'язки та відповідні санкції, що можуть бути накладені через невиконання норм закону.

Так, за порушення вимог Закону щодо застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування, в актах, діловодстві та документообігу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, передбачено накладення штрафу від двохсот 114 до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинено вперше.

За порушення вимог щодо застосування державної мови у сфері освіти, науки, культури, книговидавництва, у користувацьких інтерфейсах комп'ютерних програм та веб-сайтів, у сфері

інформації для загального ознайомлення, публічних заходів, технічної і проектної документації, реклами, охорони здоров'я, спорту, телекомунікацій та поштового зв'язку, транспорту передбачено накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинено вперше.

Законопроект **№12086** про заборону спілкування російською мовою на території школи, зокрема й на перервах, зареєстрували у Верховній Раді 1 жовтня. Ініціаторка документа Наталія Піпа зазначила, що проєкт закону пропонує додати до Закону про освіту поняття "україномовного середовища", а також зобов'язати засновників, керівників і працівників закладів освіти створювати та підтримувати таке середовище.

Міністерство освіти України підтримало законопроект про заборону спілкування російською мовою на перервах у школах. Але відомство зробило "деякі зауваження" до проєкту закону, який ініціювала народна депутатка з фракції "Голос" Наталія Піпа.

Про це **повідомив** міністр освіти Оксен Лісовий під час виступу на годині запитань до уряду у Верховній Раді у п'ятницю, 11 жовтня. [Play Video](#)

Міністр також додав, що всі рішення, спрямовані на захист української мови повинні передбачати можливість рівноцінного, рівноправного розвитку мов національних спільнот Європейського Союзу, але це не стосується російської мови.

Завершити свій виступ хочу словами українського поета, журналіста, перекладача Тереня Масенка

Любіть красу своєї мови,
Звучання слів і запах слів:
Це квітка ніжна і чудова
З широких батьківських степів.
Всі каравани знайдуть воду
В краю пустель і злих негод:
Як річка, з роду і до роду,
Так мова з'єднує народ.